

Vuosi

2025

Vertailukunta

Kaikki

Johdanto

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnasta sekä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehiksestä on raportoitava valtuustolle vuosittain. Lisäksi kerran valtuustokaudessa valtuusto hyväksyy laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman. Hyvinvointiin liittyvät asiat tulee huomioida myös kunnan strategiassa.

Hyvinvointiraportin 2025 tarkoituksena on tarjota tietoa valtuutetuille, virkamiehille ja kuntalaisille hyvinvointitiedosta ja hyvinvointityön edistymisestä. Raportti on osa Tammelan kunnan hyvinvointityötä ja täydentää kunnanvaltuustossa 10.11.2025 hyväksyttyä hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen raportoinnin laatii Tammelassa hyvinvointikoordinaattori, hyvinvointityöryhmän tuella. Raportin sisältö käsitellään poikkihallinnollisessa hyvinvointityöryhmässä sekä kunnan toimielimissä.

Laillisen viitekehyksen Suomessa tehtävälle hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyölle määrittelee lainsäädäntö:

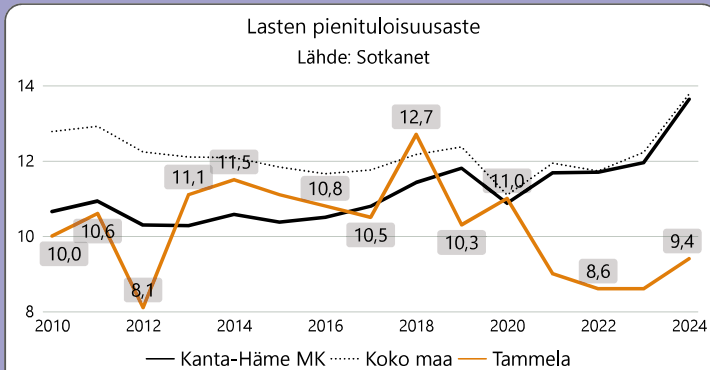
- Kuntalaki 410/2015
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- Sosiaalihuoltolaki 1301/214
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021

Tämän hyvinvointiraportin tiedonkeruussa on hyödynnetty seuraavia tietolähteitä: Move! – fyysisen toimintakyvyn seurantaraportin tulokset 2025, Opetushallitus, Sotkanet, TEA-viisari- kunnan terveydenedistämistyön mittari 2025 Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL), Kouluterveyskysely 2025, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL), Kuntamaisema- tietokanta 2025 (mm. Sotkanet, THL, Tilastokeskus), paikallinen Lapsiystävällinen kunta -tiedonkeruu 2025, DWELL-tutkimuksen pilottikysely Yhtenäiskoulu Harmonian oppilaille 2025, Kuntien yleisten kirjastojen tilastot (Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Lupa- ja valvontavirasto), paikalliset seurantatiedot mm. tilojen käyttöasteesta.

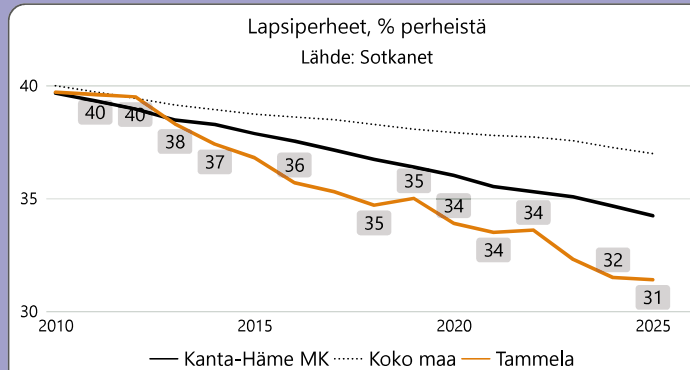
Hyvinvointiraportin yhteydessä seurataan Tammelan hyvinvointisuunnitelman, ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelman sekä toiminnallisen tasa-arvo-, yhdenvertaisuus- ja osallisuussuunnitelman etenemistä. Suunnitelmien seuranta löytyy erillisenä liitteenä.

Aineellinen elintaso

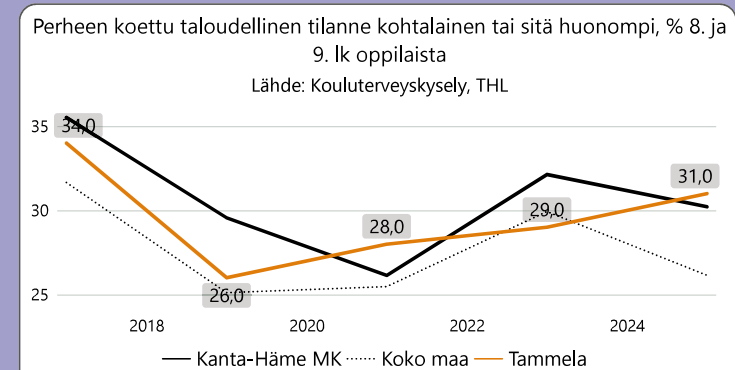
Lasten pienituloisuusaste

Lapsiperheet, % perheistä

Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % 8. ja 9. lk oppilaista

Väestö

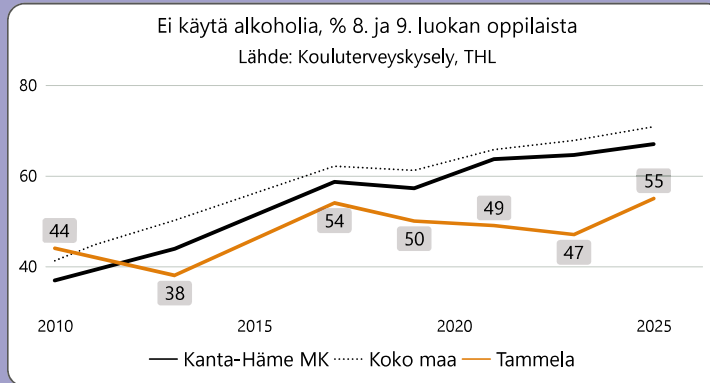
Tammelan väkiluku 31.12.2025 tiedon mukaan oli 5 777. Väestö on pääosin suomenkielistä, ulkomaalaistaustaisten sekä vieraskielisten osuus on pysynyt ennallaan (alle 3 % väestöstä). Uusia tammelalaisia syntyi 43. 65-vuotta täyttäneiden osuus väestöstä oli 31,2 % ja 75-vuotta täyttäneiden osuus 15 %. Yleishuomioina voidaan todeta, että väestö vanhenee ja nuoret muuttavat pois. Väestön ikääntymisen myötä esimerkiksi muistisairaiden määrä kasvaa merkittävästi.

Toimeentulo

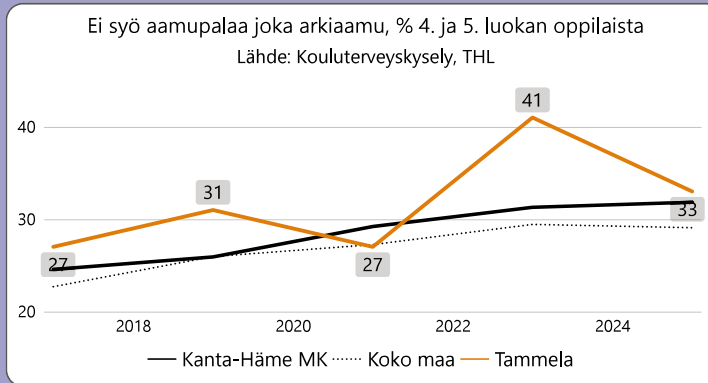
Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus kaikista lapsiperheistä oli 6,2 %. Vuosien 2022–2025 vaihteluväli on ollut 5,2–6,2. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus nousi ollen 2,2 %, vuotta aiemmin osuus oli 1,3 %. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus oli 1,7 %, kun vuosi aiemmin vastaava luku oli 0,9 %. Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden viimeisimmät tilastotiedot ovat vuodelta 2024, jolloin 25–64-vuotiaista 7,4 % sai työkyvyttömyyseläkettä. Toimeentulotukea ja työkyvyttömyyseläkettä kuvaavat indikaattorit ovat HYTE-kertoimen tulokseen vaikuttavia indikaattoreita ja kuvaavat osaltaan väestön köyhyyttä.

Terveys

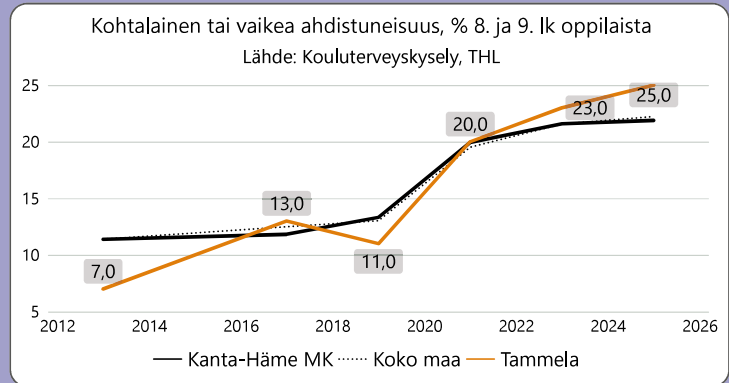
Ei käytä alkoholia, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. lk oppilaista

Terveydentila ja hyvinvointi

Tilasto- ja indikaattoritiedon valossa Tammelassa voidaan monelta osin hyvin, mutta valtakunnalliset trendit mm. nuorten ahdistuneisuudessa ja uupumuksessa näyttäytyvät myös Tammelassa. Kouluterveyskysely vuonna 2025 antoi kattavaa tietoa perusopetuksessa olevien lasten hyvinvoinnista. Suurin osa kouluterveyskyselyyn vastanneista 4.–5lk oppilaista (90 %) oli tyytyväisiä elämäänsä. Terveydentilansa huonoksi tai kesinkertaiseksi kokevien lasten määrä laski hieman (4.–5lk; 6 %, 8.–9.lk 24 %). Koululounas koetaan Tammelassa maittavaksi ja koko maan tilanteeseen verrattuna koululounasta syö suurempi osa Tammelan koululaisista, vaikka osuus meilläkin laskenut 75 %:n. Myös aamupalaa joka arkiamu syö vain reilu puolet kouluterveyskyselyyn vastanneista. Kanta-Hämeessä on jo aiemmin nostettu esiin ylipainon lisääntyminen, edelleen noin kolmasosa kantahämäläisistä 24–64-vuotiaista kärsi lihavuudesta ja vähäinen liikkuminen oli edelleen yleistä kaikissa ikäryhmissä. Tammelan osalta ei ole saatavissa kuntakohtaista tietoa ylipainon yleisyydestä, mutta se noudattanee muun Kanta-Hämeen suuntausta. Koululaisten Move!-mittauksen tulos näytti kohentuneen aiemmasta. Lasten liikunnan määrä vähenee isommille luokka-asteille siirryttäessä, vähintään tunnin päivässä liikkui 4.–5.luokkalaisista 45 % ja 8.–9. luokkalaisista 28 %. Koulupäivän lisäksi lapsia ja nuoria sekä muita kuntalaisia liikuttaa monet seurojen ja yhdistysten vapaa-ajan liikuntaryhmät. Kunnalla lisäksi erilaisia matalan kynnyksen liikuntaryhmiä sekä ikääntyville suunnattuja liikuntaryhmiä. Erityisliikunta tuotetaan yhteistyössä Forssan kaupungin ja Jokioisten kunnan kanssa. Kunnan alueella on monipuoliset mahdollisuudet sisä- ja ulkoliikuntaan, ja luontoreitit ja -kohteet kutsuvat myös lisäämään liikettä arkeen. Kunnan sisäliikuntatilojen käyttöaste oli 78 %.

Mielen hyvinvointi

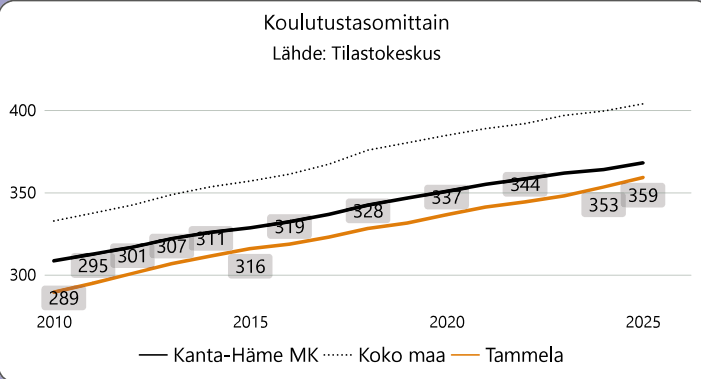
4.–5. luokkalaisista vajaa 30 % koki vähintään lievää ahdistusoireilua ja 8.–9. luokkalaisista kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki 25 %. Masennusoireilusta kärsivien osuus pysyi vuoden 2025 kyselyssä aiempien vuosien tasolla (n. 20 %). Työikäisen väestön osalta seurataan mielenterveysindeksiä sekä mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrää. Mielenterveysindeksi ilmaisee vakavien mielenterveyteen liittyvien sairauksien yleisyyttä suhteessa koko maan tasoon, mitä suuremman arvon saa, sitä yleisempää sairastavuus alueella on. Tammelan tuorein mielenterveysindeksi oli 60,8, laskien muutaman vuoden takaisesta. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus / 1 000 vastaavan ikäisestä oli n. 23 % vuonna 2025, eli luku on pysynyt maltillisempana kuin koko maan tai Kanta-Hämeen hyvinvointialueen keskiarvo.

Päihtyneet ja rahapelaaminen

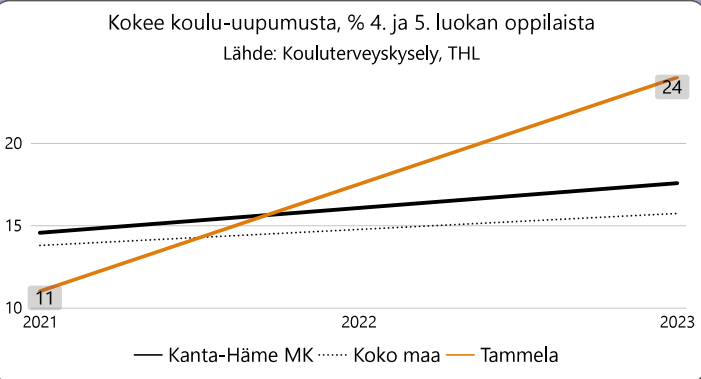
Tupakkatuotteita käyttäneiden koululaisten osuus pysyi melko tasaisena, n. 8 % 4. ja 5. luokkalaisista kertoi käyttäneensä jotakin tupakkatuotetta vähintään kerran. Päivittäin jotakin tupakkatuotteita käytti 16 % 8. ja 9. luokan oppilaista. Tupakkatuotteista suosituimpia olivat nikotiinipussit, toisena sähkösavukkeet. Alkoholin myynti asukasta kohden on pysynyt tasaisena (2,7 l 100 % alkoholia/asukas). Yhä useampi koululaisista ei ole maistanut alkoholia lainkaan, vaikka osuus edelleen pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Rahapelaaminen ja laittomien huumeiden kokeilut nousivat esiin Kanta-Hämeessä mahdollisina nousevina trendeinä tulevaisuudessa, Tammelassa osuus on pysynyt niukkana, mutta myös Tammelan osalta hyvinvointitietoa on seurattava.

Koulutus, henkilökohtainen toiminta ja työ

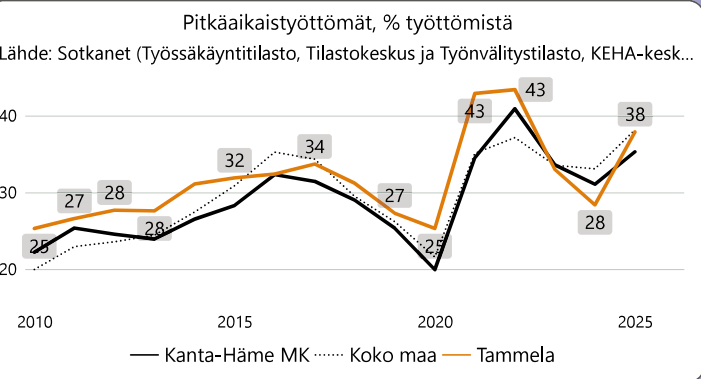
Koulutustasomittain

Kokee koulu-uupumusta, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Koulutus ja koulunkäynti

Koulutustasomittain kuvaa väestön koulutustasoa koulutuspuutuuilla. Tammelassa koulutustasossa näyttäytyy jatkuvaa kasvua ja seutukunnallisesti verrattuna Tammelassa koulutuksen kokonaispituus on suurinta.

Kouluterveyskyselyn mukaan koulu-uupumuksesta kärsi kolmannes 8.–9.luokkalaisista, mikä on eniten Kanta-Hämeessä. Koulu-uupumus peruskoulussa ennakoii vastaavia oireita myös jatko-opinnoissa sekä on yhteydessä masennusoireiluun ja masennuslääkkeiden käyttöön myöhemmin nuoruudessa. Koulu-uupumukseen puuttuminen voi ehkäistä koulupudokkuutta ja syrjäytymistä.

Lapset ja nuoret arvioivat kouluterveyskyselyssä omaa oppimistaan: 3 % 4. ja 5. luokan oppilaista koki suuria vaikeuksia lukemisessa, laskemisessa tai kirjoittamisessa. 8. ja 9. luokkalaisista 43 % arvioi itsellään vaikeuksia oppimistaidoissa. Tammelassa ollaan laatimassa lukutaitostrategiaa osana lukutaidon edistämisen työskentelyä. Strategiassa painottuu lasten ja nuorten lukutaidon tukeminen.

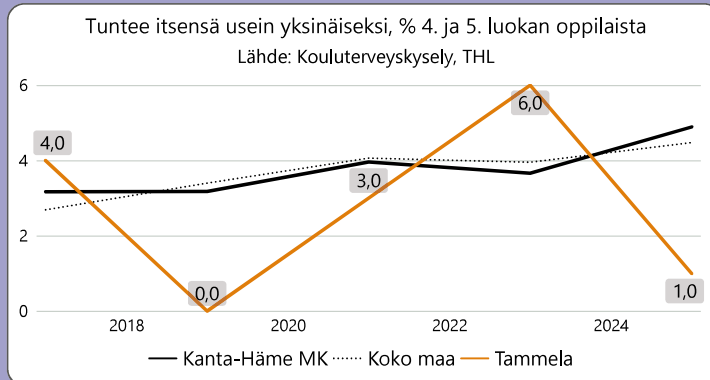
Työttömyys ja syrjäytymisriski

Vuoden 2025 työttömyys lisääntyi koko maan tasolla. Tammelassa työttömien määrä oli 8,5 % (nousu 1,5 %) ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä nousi vajaan 10 %, ollen n. 38 %. Vaikeasti työllistyvällä henkilöllä tarkoitetaan työtöntä työnhakijaa, jolla on alentuneen työkyvyn tai korkean iän ja/tai pitkittyneen työttömyyden takia erityisiä haasteita työllistyä avoimille työmarkkinoille. Tammelan työnhakijoista vaikeasti työllistyviä oli 3,9 %.

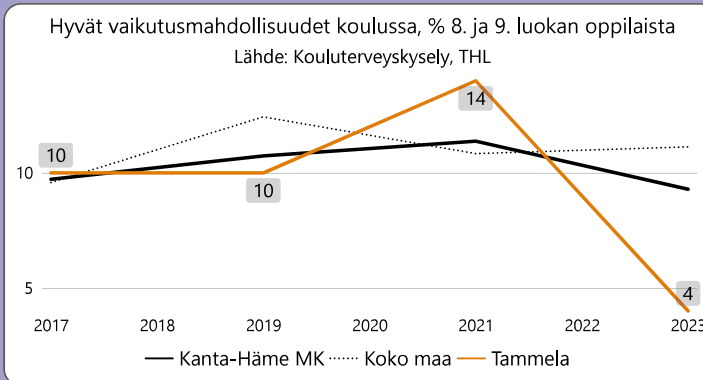
Köyhyys- ja syrjäytymisriski on yleisintä alle 30-vuotiailla sekä yli 85-vuotiailla. Tammelassa nuorisotyöttömyys pysyi alle 9 %:n. Syrjäytymisriskissä olevien sekä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuudesta viimeisimmät tiedot ovat vuodelta 2024, jolloin molemmat lukemat pysyivät tasaisen maltillisina. Etsivällä nuorisotyöllä oli 9 tammelalaista nuorta asiakkuudessa vuoden 2025 aikana.

Sosiaaliset yhteydet ja osallisuus

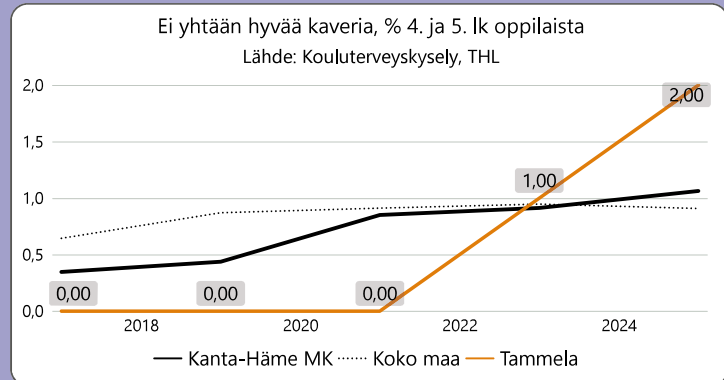
Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei yhtään hyvää kaveria, % 4. ja 5. lk oppilaista

Sosiaaliset suhteet

Yksinäisyys heikentää fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä voi johtaa sairastumiseen tai syrjäytymiseen. Kouluterveyskyselyyn vastanneista Tammelan koululaisista suurimmalla osalla oli vähintään yksi läheinen ystävä. Yksinäiseksi itsensä koki vain harva, ja suuntaus oli laskussa.

Vuodesta 2018 toiminut Etsivän senioritoiminnan hanke pyrkii tavoittamaan tammelalaisia yksinäisiä senioreita koulutettujen vapaaehtoisten voimin. Toiminnassa on mukana hanketyöntekijän lisäksi 18 vapaaehtoisystävää, jotka tekevät keskimäärin kaksi käyntiä kuukaudessa, eli lähes 500 käyntiä vuoden aikana. Hanketyöntekijä tekee keskimäärin 135 käyntiä vuoden aikana. Etsivän senioritoiminnan hankkeen kerhoissa käy viikoittain arviolta 50–60 ikäihmistä, eli vuoden aikana noin 2200–2640 käyntiä ryhmätoiminnassa. Lisäksi hankkeen puitteissa järjestetään erilaisia tapahtumia, suurimmissa tapahtumissa osallistujia n. 200 sekä lisäksi hankkeen puitteissa järjestetään useampia pienempiä tapahtumia ja retkiä.

Osallisuus

Osallisuus vaikuttaa myös merkittävästi kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja lisää tunnetta elämänhallinnasta. Kouluterveyskyselyn vastauksissa osallisuutta mittaavat indikaattorit ovat pysyneet tasaisina. Puolet 4.–5. luokkalaisista kertoi osallistuneensa koulun asioiden suunnitteluun. TEAviisarin mukaan osallisuuden huomioiminen kunnan toiminnassa on kehittynyt. Osallistuva budjetointi toteutettiin vuonna 2025 entistä voimakkaammin kuntalaisia kuunnellen ja osallistaen. Lisäksi erilaiset yhteistyöfoorumit tukevat osallisuuden toteutumista. Tammelalaiset ovat olleet aktiivisia äänestämään, vuoden 2025 vaaleissa tammelalaisten äänestysaktiivisuus oli Kanta-Hämeen korkein.

Kunta tukee vuosittain tammelalaisia tai Tammelassa toimivia yhdistyksiä ja muita toimijoita, joiden toiminta kohdistuu Tammelan kunnan asukkaisiin. Vuonna 2025 kunta myönsi avustuksia 49 274 e. Yhdistysillat ja uutiskirjeet yhdistyksille tarjoavat keinon vuorovaikutukseen ja tiedon jakamiseen. Vuoden 2025 aikana aloitettiin Tammelassa myös yhdistysklinikat 3. sektorin toimijoiden tueksi.

Harrasteet

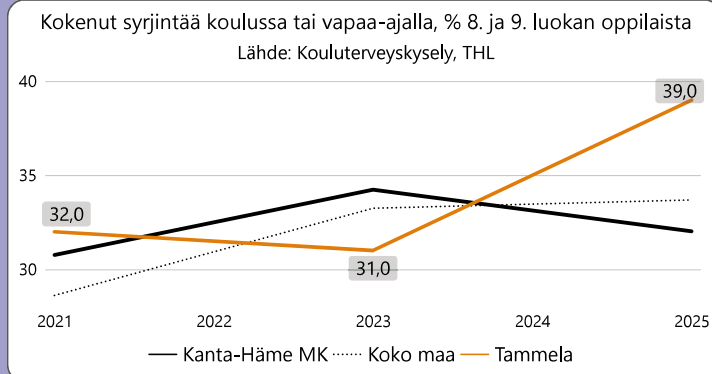
Kouluterveyskyselyn mukaan noin 80 % ala- ja yläkoululaisista harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa. Osuus laski hieman vuoden 2025 kyselyssä. Harrastamisen Tammelan mallin kerhoissa kävi n. 100 lasta tai nuorta / vko ja lisäksi nuorisopalveluiden kerhoissa n. 30 / vko. Nuorisopalveluiden kesäleirien osallistujamäärä oli yhteensä 76. Lisäksi useat urheiluseurat ja muut yhdistykset tarjoavat harrastusmahdollisuuksia Tammelassa.

Tammelassa on panostettu nuorisopalveluihin ja esimerkiksi tuntityöntekijöiden resurssia on lisätty. Nuoret ovat löytäneet hyvin nuorisopalveluiden toiminnan sekä nuorisotilat. Nuorisotila oli auki kahtena iltana viikossa. Nuokkarilla kävi keskimäärin 52 nuorta / ilta, ennätysnä vuoden 2025 aikana oli 83 nuorta / ilta. Koulunuorisotyö, etsivä nuorisotyö sekä monet kerhot ja harrasteryhmät tavoittavat lisäksi nuoria arjessa.

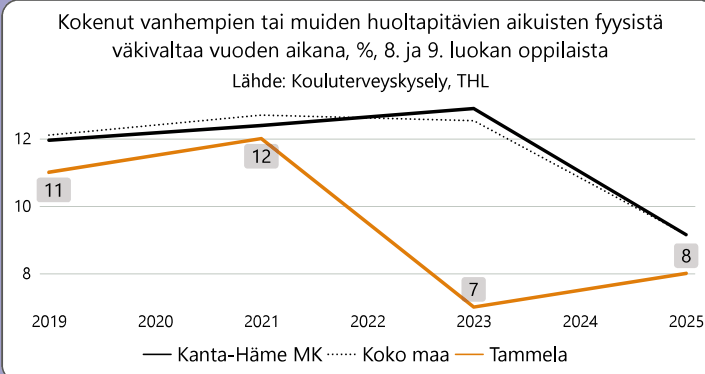
Kirjaston kokonaislainausmäärä nousi reilulla 2 700:lla (kokonaismäärä 78 737), mutta lainaajien määrä laski alle 2 000:n. Kirjaston käyttäjien osuus siis kaventui, vaikka lainausmäärä on ollut nousujohteinen.

Turvallisuuden tunne

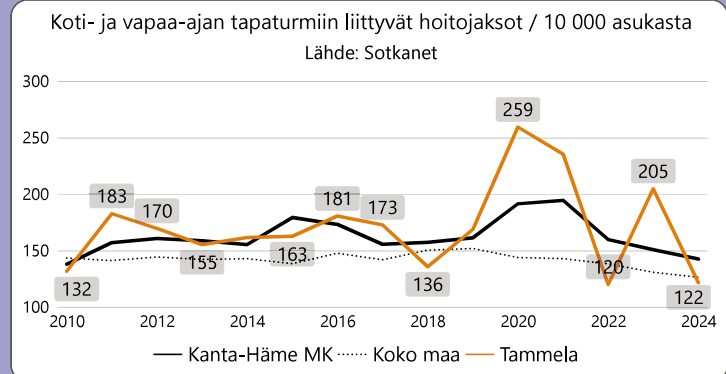
Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta

Kiusaaminen

Kouluterveyskyselyn mukaan Tammelan peruskouluissa 4. ja 5. luokkalaisista sekä 8. ja 9. luokkalaisista 12 % koki vähintään viikoittaista kiusaamista. Kiusatuksi tulleiden 8. ja 9. luokkalaisten osuus nousi hieman aiemmasta. 8. ja 9. luokan oppilaista noin neljännes kertoi kokeneensa kiusaamista myös opettajien taholta lukuvuoden aikana. Tammelassa käyttöön otetuista ProKoulu ja ProVaka -toimintamalleista toivotaan pitkällä aikajänteellä positiivista kehitystä kiusaamistilanteeseen.

Syksyllä 2025 tehdyn paikallisen tiedonkeruun mukaan (Lapsiystävällinen kunta -kysely) 11 % 5.–6.lk oppilaista kertoi tulleen kiusatuksi lukuvuoden aikana, mikä on linjassa kouluterveyskyselyn tuloksen kanssa. 7.–9.lk oppilaista kiusaamisesta kertoi: muutaman kerran: 9,5 %, useammin: 6,8 %, ja ei lainkaan 83,7 %. Kyselyssä oppilaat pääsivät kertomaan myös kiusaamisen syitä, ja ulkonäköön tai erilaisuuteen liittyen oli useampia vastauksia.

Häirintä ja syrjintä

Tammela koettu turvalliseksi ja viihtyisäksi asuinpaikaksi. Kouluterveyskyselyssä on kuitenkin näyttäytynyt huolestuttavaa suuntausta syrjintä- ja häirintäkokemusten lisääntymisessä. Yläkoululaisista kouluterveyskyselyyn vastanneista lähes 40 % kertoi kohdanneensa syrjintää. Erityisesti syrjintää kokeneiden poikien osuus nousi tuloksissa. Syrjivät kommentoinnit näkyivät myös koululaisten vastauksissa syksyn 2025 paikallisessa Lapsiystävällinen kunta -kyselyssä.

Vuoden 2025 kouluterveyskyselyssä näkyi jo aiemmin havaittu ilmiö seksuaalisen häirinnän määrän nousussa. Häirintäkokemuksista kertoneiden 8.–9. luokkalaisten poikien osuus nousi tulosten mukaan. Pojat kokivat seksuaalista häirintää eniten koulussa. Tytöt kohtasivat häirintää useimmin puhelimessa tai netissä, joskin osuus oli lähtenyt selkeään laskuun aiempaan nähden. Häirintään on puututtu koulussa ilmiön ja tapausten tultua esille.

Väkivalta ja rikollisuus

Kouluterveyskyselyn mukaan lasten turvallisuudessa näkyi myös positiivista suuntausta. Vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa koki alle 10 % ja 4. ja 5. luokkalaisten osalta luku tuli n. 15 % parempaan suuntaan.

Rikosten määrä on Tammelassa pysynyt tasaisen maltillisena. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä oli 3,3 / 1 000 asukasta kohti ja omaisuusrikosten 18,9 / 1 000 asukasta kohti. Väkivaltarikoksien määrä linkittyy alkoholin käyttöön, väkivallan riski kasvaa tilanteissa, joissa joku paikallaolijoista on humalassa.

Tapaturmat

Yli 65-vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen määrää seurataan yhtenä HYTE-kerroinindikaattorina. Vuonna 2025 hoitojaksojen lukumäärä jatkoi laskuaan ollen 212 / 10 000 vastaavan ikäistä asukasta kohti (lasku -55,8). Ikääntyneiden kaatumisia ja tapaturmia on pyritty ennaltaehkäisemään mm. jakamalla maksuttomia liikeyhteistyä sekä tukemalla liikumista ja terveellisiä elintapoja senioreiden tasapainokouluilla ja muulla ryhmämuotoisella toiminnalla. Lasten ja nuorten tapaturmien määrä koulussa ja koulupäivän aikana pysyivät maltillisina.